

Adquisicions del Museu de Vich

Segons la *Memoria* del Conservador d'aquest Museu (1), Mn. Josep Gudiol, figuren, entre les adquisicions de l'any 1913, set destrals neolítics trobades a la Plana de Vich, nombrosos fragments de ceràmica, procedents d'una excavació feta pels socis del Centre Excursionista de Vich, a la cova d'en Rocaguinarda; una trentena d'objectes de les primitives civilitzacions de les illes Balears, entre els quals són de notar un braçalet de bronze, una figureta en forma de bou, mutilada, de terra cuita; una espècie d'insignia de bronze rematant amb un ocell; un enfilall

Fig. 244. — Frontal del Museu de Vich

de granets de collar, d'amatista, vidre, esmalt i ambre, trobats a les sepultures que volten les restes de la basílica cristiana del port de Manacor; una col·lecció de dotze pessets de ceràmica italiana, de tipus arcaic, recollides en els encontorns de Bari; una fíbula de bronze, romana, amb arc antigament argentat, i restes d'obratge, procedent de Solsona, i un fixador de bronze d'època més baixa.

Dos encensers de bronze, de forma esfèrica, un d'ells amb ornamentació de motius romànics; una estatueta gòtica de bronze (probablement un Sant Joan Evangelista) pertanyent a un Calvari; una conca de copa, d'aram, de principis del segle XIVe, repujada i burilada, la qual havia estat ornada d'esmalts.

La serie de ferros fou enriquida amb dos bells candelers repujats, pertanyents al segle XV i un altre senzill exemplar del segle XIII; dos hostiers, l'un amb tres gravats, per a oblates, de 38 mil·límetres, del segle XIII; l'altre amb dos motllos per a hosties, de 75 i de 28 mil·límetres, indicant aquest ferro uns temps en que els sacerdots ja combregaven amb hosties de mida diversa que els laïcs, havent, per tant, d'ésser tinguts com del segle XIVe; un braser quadrat, de ferro forjat, sostingut per quatre peus amb rodets i rematant superiorment amb anelles, en el còs de la caixa del qual hi ha unes pessets decoratives, a manera de flors de lis, amb caulícols en espiral, de caràcter romanitzant.

(1) Josep Gudiol i Cunill, *El Museu Arqueològic-Artístic Episcopal de Vich en 1913*. Vich, Portavella, 1914.

Fig. 245. — Taula del Museu de Vich

sa dreta un rotlle quelcom desclòs, en el que es llegeix el monograma IHS, i té sa dreta en actitud de mestre. Dos àngels, drets, als costats de la Verge, estan en actitud de sostenir un tapís o drap dorsal, que deixa veure un motiu ornamental de rodones o medallons amb parells d'ocells contraposats, imitant o copiant un magnífic teixit del temps en què fou pintat el frontal. Els dos àngels vesteixen túnica i clàmode, alternativament verda i groga, llegint-se sobre sos caps GAB.....S i RAFAELIS, els noms dels dos arcàngels a qui estava principalment encomanada la custòdia de la Mare de Déu. En la part esquerra de l'antipendi, en la partició superior de les dues sobreposades en què està dividit, hi ha representat Sant Hilari dient missa, vestint mitra amb ínfules, casulla folgada, de tonalitat verda i túnica roja, causant estranyesa aquest fet per quant a la darrera no sembla pas se li pugui donar el nom de dalmàtica o tunicela, anant com va amb mànega estreta. El Sant bisbe de Poitiers porta barba curta i està davant de l'altar, rebent la canadella en forma de gerret que li presenta un clergue ras de cara i tonsurat, vestint alba o camis descenyit, ara de color groc, amb mànega ampla que deixa veure un puny de la túnica interior, que seria verda. Amb l'esquerra, aquest ministre del Sant Pontífex, porta el bàcul episcopal, rematant en elegant voluta, quedant l'altar entre els dos, posat sobre tres grades encarreuades, format per un pilar que sosté l'ara santa, que va coberta per una tovallola sobre la què hi ha un càlzer i un drap, que podrien ésser els corporals que deurien tapar el vas sagrat, a l'estar disposat pel Sant Sacrifici. A la part del benhaurat Bisbe hi ha la llegenda SCI. YLARI. En la divisió inferior i en les dues sobreposades de la dreta hi ha, de dues en dues, sis figures de Sants Apòstols, vestits de túnica i mantell i portant sengles llibres, essent-hi coneixedor Sant Pere per portar les claus i fent-se probable que el seu company barba-ras de la compartició superior dreta sia Sant Joan Evangelista. En tota la taula dominen els colors groc, verd i vermell, amb combinacions d'aquesta tonalitat donades per transparència, usant-hi poc el blanc i el color porpra moradenc, avui en bona part oxidat o salinat. Pel seu art i per apartar-se ja de la divisió tradicional, amb l'aureola ametllada posada al lloc preeminent, aquest frontal apar que pot atribuir-se al segle XIII, resultant de totes maneres molt interessant per son esplèndid colorit, disposició i iconografia, deixant pensar sa representació central si es tractarà d'una obra feta en nostra terra, imitant un model vingut d'Itàlia i influït per la iconografia oriental.»

Una imatge escultòrica de la Mare de Déu asseguda, amb el Nen Jesús en mig de sa falda, segons ús de la dotzena centuria.

Sens dubte, la millor adquisició és la d'una nova taula romànica. És un antipendi o frontal (fig. 244) que l'erudit autor de la *Memoria* descriu amb aquestes paraules:

«Dintre un marc ornat per una serpentina, interrompuda per dotze clots, imitant els grans xatons de cristall, hi ha el camper o plafó, pla, dividit en tres parts per faixes llises, havent-hi d'altres d'ornamentació en pasta guixosa, simulant la pedreria que pels costats i part superior enquadren el conjunt. En el compartiment miger, més gran que els laterals, o sia en el lloc preferent de la taula, hi ha, sota un arc rebaixat que figura aguantar unes construccions arquitectòniques, donant idea d'un doceret, la imatge de la Mare de Déu, sentada en banc de petges encoixinat, vestint túnica roja, mantell clos, verd i vel plequejat del mateix color, recordant la moda bisantina de l'abric superior amb son caputxó. La Nostra-Dòna presenta sobre sa falda l'Infant, també amb túnica roja i mantell groc, posat sobre sa espatlla esquerra i rodejant-li el cos. El Jesuset porta en

Constitueix una altra adquisició important del Museu la serie de tres taules gòtiques, documentades, permetent datar l'obra de dos artistes catalans, Jaume Cirera i Bernat Puig, que les produïren pels voltants de l'any 1431, ja que consta que el 7 de març d'aquell any cobraren una part de la quantitat promesa per la pintura del retaule del qual elles formaven part, a la parroquia de Sant Pere de Ferrerons. Foren trobades servint de posts a la mesa d'un altar de l'esmentada parroquia, presentant-se transposades les seves fustes, cobertes de guix i cera, amb gruixos que feien en alguns llocs més de mig centímetre. Els noms dels autors quatrecentistes d'aquestes taules ja eren coneguts pels documents, però no s'hauria pogut fer d'ells una crítica justa abans de coneixer les taules de Vich.

Aquestes pintures són compartiments d'un gran retaule dedicat a Sant Pere, patró de Ferrerons. Les escenes representades són: aparició de Jesús resucitat als apòstols, pescadors, a la mar de Tiberiades; fugida de Sant Pere de Roma, espantat de la persecució neroniana, quan es diu que se li aparegué Crist a l'entroncament de la Via Apia; i magisteri de la catedral de Sant Pere sobre tots els pobles.

Un petit fragment de pintura en fusta, darrerament adquirit, sembla també de pintor català. Es una mitja figura d'àngel, dintre d'un triangle amb frondes, de talla, que havia servit de pinyó de coronament d'un retaule, de la segona meitat del XIV^{en} segle, el temps més influït per l'art d'Italia.

Un aram del segle XVII, donant l'efigie de Sant Miquel dels Sants.

Una pintura sobre tela amb l'Epifania, repetició de la composició de l'Antoni Viladomat que es guarda a l'església de Santa Maria del Pi, de Barcelona.

En mobles figuren, principalment, una caixa nupcial, de fusta, del segle XV, i una hermosa col·lecció d'arquetes, composta de set exemplars. Una d'elles és una petita caixa amb sa cara anterior decorada amb dos relleus, a manera d'esgrafiats, amb ocells i tocs de pintura negra, ressaltant sobre el color natural de la fusta i donant una especie de motiu escalonat amb marlets. Es pot atribuir al segle XV. N'hi ha una altra en forma de cofret amb paraments de fusta esculpida i policromada, presentant la talla uns florons de sis lòbuls, portant inscrits unes targes o escuts de color gris, que ressalten sobre el camper blanc i ornat enginyosament amb flors i fulles de color verd fosc, que es combinen amb filets de carmí. Hi ha un altre cofret, tot cobert amb estofadures de guix, antigament daurades i policromades; a la tapa s'hi poden reconèixer dos cavallers lluitant muntats sobre corcers i armats de punta en blanc. A la cara anterior i costats s'hi repeteix una tenda o pabelló, abrigant una dama, tocant l'arpa, i al darrera s'hi veu una àliga clavant ses urpes i dominant una especie de drac; motius florals omplen els campers. Un joier-arqueta, malauradament sense tapa, fet de fusta daurada i amb aplicacions de pasta guixosa blanca, figurant a la part anterior el corteig d'una deessa (potser Ceres), en son carro triomfal, i unes galeres; pertany al segle XV. Una arqueta de ferro, amb un pany notable com a obra de serralleria del segle XVII, i una capsa amb talles, d'art popular i colorines, no més antiga del 1600. Un estoix per a escacs, de fusta de noguera, xapada d'òs i fustes fines en marqueteria, formant en ses cares superior i inferior l'escacquer de cinc per sis caretes blanques i negres, obratge semblant al descrit en els inventaris del segle XV.

Altres adquisicions encara podrien enumerar-se: bastarà, però, citar una plata de terra fina, vidriada, amb decoració blava sobre blanc, representant un cigne nedant. Sembla poder-se atribuir al segle XV, constituint un bell exemplar d'innegable raresa i, amb tota probabilitat, de fabricació catalana.

Durant l'any 1914 foren també nombroses les adquisicions del Museu, de les quals trobem una descripció en la *Memoria* corresponent (1).

Una punta de fletxa de sílex, amb pedúncles, en molt bon estat de conservació, procedent de Collsacabra. Un anell de bronze, imitant l'encast d'una pedra i presentant gravades palmes i ratlles com a signes alfabètics, fou trobat a Seva.

Dues ampelles de vidre, procedent l'una de sepulcres oberts a la roca, descoberts al carrer del Paradís, de Vich, junt amb fragments de *sigillata*; i l'altra del Prat de la Riera (visigòtica?). Un petit relleu en marbre rosa, representant un bust de dona nua, de caràcter grec arcaïtzant, procedent de Salònica. Quatre bells exemplars d'incensers dels segles XII i XIII. Un *pyxís* d'aram, esmaltat i daurat, del segle XIII. Un peu de càlzer, d'aram i argent, atribuïble a la primera meitat del segle XVI. Dues creus processionals, de planxa d'aram, retallada, burilada i daurada, del segle XIII, i altres dues creus més modernes, dels segles XIV i XVI respectivament.

(1) Josep Gudiol i Cunill, *El Museu Arqueològic-Artístic Episcopal de Vich en 1914*. Vich, Imp. de Sant Josep, 1915.

L'esplèndida col·lecció de pintura en taules s'és encara enriquida amb cinc composicions, pertanyents a un retaule que devia ésser magnífic, atribuïble als primers anys del segle XV i obra, pot ser, del famós pintor Lluís Borrassà. Quatre dels compartiments estan dedicats a l'apòstol Sant Andreu, expressant els detalls de la llegenda formada al voltant de la seva vida. Un d'ells representa la mort del sant (fig. 245) «L'apòstol, com un venerable ancià, vestint sols unes bragues, està lligat a una creu que va plantada a terra pel seu braç esquerra, quedant enlaire i en disposició horitzontal el cos del Sant crucificat. La forma de l'instrument de suplici ro es pas l'aspa o creuera, que caracteritza la passió del germà de Sant Pere, sino la creu de braços verticals i ben poc iguals de mides. En la taula en qüestió el pintor, al voltant de l'evangelitzador d'Acaia, hi presentà un grup de cristians agenollats i en actitud devota, contemplant la mort d'aquell, després d'escoltar ses ensenyances; notant-s'hi, en primer terme, l'esposa del preconsul Egeas, vestint folgada i rica hopalanda de porpra i dirigint son esguart al sant confessor de Crist i a la seva ànima, que es pujada cap al cel per quatre àngels, apareixent, en gloria, la mà de l'Omnipotent que la reb en la celestial mansió. A un costat i fent contrast amb l'escena descrita, que aludeix a la mort del varó just, hi ha la referent a la mort del reprobat i al càstic que Déu dona als perseguidors de l'església. En ella Egeas va a cavall, seguit per altre genet, tots noblement habillats; el primer està en actitud de caure mort de son corcer, ja que un diable l'escanya, sortint-li per la boca l'ànima, que és presa dels mals esperits.» En el darrer compartiment hi ha la figura de Sant Antoni abat. En la *Memoria* es fa una descripció detallada de les taules.

També s'adquirí una *pradella* de retaule, pertanyent a l'altar del Roser i de Sant Jaume apòstol, de la Confraria dels barreters de Vich, que tenia sa residència a l'església del Carme. Aquest retaule havia estat encarregat en 20 de juny de 1588, al pintor ciutadà de Vich, Rafel Andreu.

Han ingressat igualment aquest any cinc noves arquetes, una d'elles gòtica i les altres d'estil del Renaixement.

Després d'altres adquisicions de menor relleu, anotades en la *Memoria*, recordarem uns fulls d'un notable missal, amb miniatures historiades, del segle XIV, que té tot l'aire de català i de pertanyer a una de les nostres esglésies.

Primer Congrés d'Art Cristià a Catalunya

Coincidint amb les festes commemoratives del recort de la pau donada a l'Església per l'edict de Milà, se celebrà a Barcelona, del dia 26 al dia 30 d'octubre de l'any 1913, el Primer Congrés d'Art Cristià.

L'objecte del Congrés estava ben esclarit en un manifest que havia estat publicat, juntament amb el reglament i el programa científic (1) que en l'esmentat Congrés s'havia de desenrotllar. Després de fixar el valor de l'edict constantinià, assenyalant la naixença a la vida lliure de l'Art Cristià, diu que el propòsit del Congrés és «cooperar a l'estudi dels orígens i de l'evolució de l'Art Cristià de terres catalanes en totes ses manifestacions, seguint per ses formes posteriors en els temps mig-evuls i moderns; aplegar tota aportació documental que faci llum sobre la historia de ses obres i artífexs; encaminar la investigació de ses relacions amb el desenrotllament de la liturgia: veus-aquí la primera finalitat d'aquest Congrés, el qual al convocar els conreadors de les ciències arqueològiques per iniciar l'organització de la col·laboració llur, tal com és habitual en altres països, confia poder contribuir seriosament a la historia de l'art antic amb la coneixença d'una de ses branques, preparant així el Corpus gràfic i documental de l'art català».

Presidia els treballs del Congrés una Junta d'honor i un Patronat, formats pels Excms. senyors Bisbes de Catalunya, Mallorca, Valencia i Perpinyà i Abat de Montserrat; Excms. Srs. Presidents de les Diputacions de Barcelona, Tarragona, Lleida i Girona, i el R. P. Fidel Fita. Fou President de la Comissió Executiva D. Josep Puig i Cadafalch, i Secretaris Mn. Lluís Carreras i D. Josep Goday.

L'estructura donada al programa del Congrés responia a la finalitat esmentada, establint una seriació orgànica dels treballs científics en la forma següent:

I. BIBLIOGRAFIA.—Relació, per ordre de matèries, dels treballs d'Art Cristià català, publicats per les societats i particulars. Index de documents d'interès per a l'estudi de l'Art Cristià contin-

(1) *Primer Congrés d'Art Cristià a Catalunya*. Any MCMXIII. 1.ª Sessió. Barcelona.